

D-PRESS SERVICES
nashriyoti

www.d-pressa.com

Respublika konferensiya

Barqaror rivojlanishda ilm-fan va
innovatsion yondashuvlarning roli

2026

A P R E L

Google Scholar

“Barqaror rivojlanishda ilm-fan va innovatsion yondashuvlarning roli” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to‘plami. - J.: “D-PRESS SERVICES nashriyoti”, 2026.

Mazkur respublika ilmiy-amaliy konferensiya “Barqaror rivojlanishda ilm-fan va innovatsion yondashuvlarning roli” mavzusiga bag‘ishlangan bo‘lib, unda zamonaviy jamiyat taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblangan barqaror rivojlanish konsepsiyasini ta‘minlashda ilm-fan, innovatsiya va ilg‘or texnologiyalarning ahamiyati keng yoritiladi. Konferensiya doirasida iqtisodiyot, ta‘lim, ekologiya, axborot texnologiyalari, ijtimoiy soha va boshqa yo‘nalishlarda olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar natijalari, ilg‘or tajribalar hamda innovatsion yondashuvlar muhokama qilinadi.

Globalashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarini qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislarini to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Tadbirning asosiy maqsadi – ilmiy ishlanmalar va amaliyot o‘rtasidagi integratsiyani kuchaytirish, innovatsion faoliyatni rivojlantirish, barqaror iqtisodiy o‘rtni ta‘minlash hamda jamiyatning ijtimoiy va ekologik muammolariga samarali yechimlar ishlab chiqishga ko‘maklashishdan iborat. Shuningdek, konferensiya ilmiy hamkorlikni kengaytirish, yosh tadqiqotchilarni qo‘llab-quvvatlash va ilmiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi.

Konferensiya natijalari sifatida ilg‘or ilmiy g‘oyalar, taklif va tavsiyalar shakllantiriladi hamda ularni amaliyotga joriy etish mexanizmlarini ishlab chiqish ko‘zda tutiladi. Mazkur anjuman ilm-fan, ta‘lim va ishlab chiqarish integratsiyasini mustahkamlash orqali barqaror rivojlanishning muhim omillarini aniqlash va rivojlantirishga qaratilgan.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

DAVLAT QARZI VA INFLYATSIYA O'ZARO TA'SIRINI O'RGANISHING XORIJ TAJRIBASI

Narkuziyev Anvar Rustamovich

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrası dotsenti
mustaqil tadqiqotchisi DSc*

E-mail: anvar.norquziyev824@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning nazariy asoslari hamda ularning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri O'zbekiston misolida tahlil qilinadi. Tadqiqotda Keynsiy, monetar va fiskal nazariyalar doirasida davlat qarzining pul massasi, byudjet taqchilligi va narxlar darajasi bilan bog'liqligi yoritilgan. Shuningdek, davlat qarzini monetizatsiya qilish, fiskal dominanta va qarz yukining inflyatsion bosimga ta'siri masalalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: davlat qarzi, inflyatsiya, fiskal siyosat, monetar siyosat, byudjet taqchilligi, pul massasi, fiskal dominanta, makroiqtisodiy barqarorlik, O'zbekiston iqtisodiyoti.

Abstract. This article explores the theoretical foundations of the relationship between public debt and inflation and analyzes their macroeconomic implications in the case of Uzbekistan. The study is based on Keynesian, monetarist, and fiscal theories, examining the interconnection between public debt, money supply, budget deficit, and price dynamics. Particular attention is given to debt monetization, fiscal dominance, and the inflationary impact of rising debt levels.

Keywords: public debt, inflation, fiscal policy, monetary policy, budget deficit, money supply, fiscal dominance, macroeconomic stability, Uzbekistan economy.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические основы взаимосвязи государственного долга и инфляции, а также их влияние на макроэкономическую стабильность на примере Республики Узбекистан. Исследование основано на кейнсианских, монетаристских и фискальных теориях, анализируется взаимосвязь между государственным долгом, денежной массой, бюджетным дефицитом и динамикой цен. Особое внимание уделено вопросам монетизации долга, фискального доминирования и инфляционных последствий роста долговой нагрузки.

Ключевые слова: государственный долг, инфляция, фискальная политика, денежно-кредитная политика, бюджетный дефицит, денежная масса, фискальное доминирование, макроэкономическая стабильность, экономика Узбекистана.

Kirish

O'zbekiston iqtisodiyotida so'nggi yillarda faol fiskal siyosat va keng ko'lamli investitsion dasturlar amalga oshirilishi natijasida davlat qarzi hajmi sezilarli darajada oshdi. Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 2018-yilda davlat qarzining YAIMga nisbati qariyb 20 foiz atrofida bo'lgan bo'lsa, 2023-yil yakuniga kelib ushbu ko'rsatkich 35 foizga yaqinlashdi. Davlat qarzining asosiy qismini tashqi qarz tashkil etib, u xalqaro moliya institutlari va xorijiy investorlar mablag'lari hisobidan shakllangan. Inflyatsiya darajasi ham mazkur davrda o'zgaruvchan xarakterga ega bo'ldi. Xususan, 2018–2020-yillarda inflyatsiya darajasi o'rtacha 12–15 foiz atrofida shakllangan bo'lsa, 2022–2023-yillarda qat'iy pul-kredit siyosati natijasida inflyatsiya bosqichma-bosqich pasayish tendensiyasini namoyon etdi. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan inflyatsion targetlash rejimiga o'tish narxlar barqarorligini ta'minlashda muhim qadam bo'ldi.

Davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik iqtisodiyot sohasida uzoq yillardan beri o'rganib kelinayotgan muhim makroiqtisodiy muammolardan biri sanaladi. Xorijiy tadqiqotlarda ushbu munosabat turli nazariy maktablar, empirik metodlar va mamlakatlar tajribasi asosida tahlil qilingan. Bu tadqiqotlar davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlikning bir xil emasligini, balki iqtisodiy institutlar, monetar siyosat rejimi va moliya bozorlarining rivojlanish darajasiga bog'liq holda turlicha namoyon bo'lishini ko'rsatadi.

Xorijiy empirik tadqiqotlar davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi munosabatni o'rganishda turli metodologik yondashuvlardan foydalanadi. Ulardan eng keng tarqalganlari vaqtli qator modellari (VAR, VECM, ARDL), panel ma'lumotlar regressiyalari va treshhold modellari hisoblanadi. Ushbu metodlar yordamida davlat qarzi, inflyatsiya, foiz stavkalari, iqtisodiy o'sish va valyuta kursi o'rtasidagi o'zaro ta'sir baholanadi. Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlik ko'pincha chiziqli emas, balki ma'lum darajadan keyin kuchayadigan chiziqli bo'lmagan xarakterga ega bo'ladi.

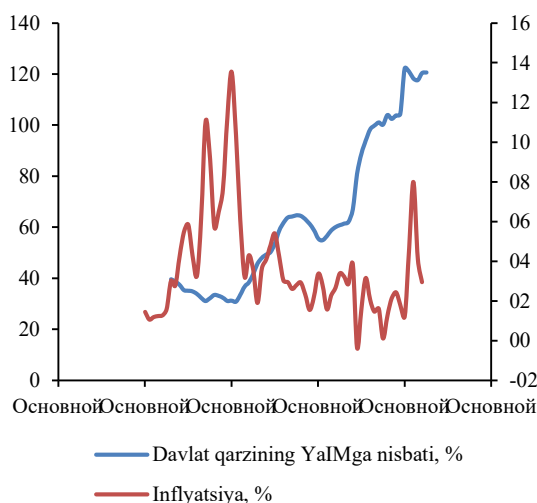
Davlat qarz darajasi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlik xususiyatlari bo'yicha mamlakatlarning guruhlanishi.

Guruh	Mamlakatlar	Davlat qarzi darajasi	Inflyatsiya xususiyati	Asosiy sabablar	Umumiy xulosa
Yuqori qarz, lekin past inflyatsiya	Yaponiya, AQSH, Germaniya	Juda yuqori yoki yuqori	Nisbatan past va barqaror	Markaziy bank mustaqilligi, rivojlangan moliya bozori, investorlar ishonchi	Yuqori qarz har doim ham inflyatsiyaga olib kelmaydi
O'rta darajadagi qarz va	Janubiy Koreya,	O'rta	Past yoki mo'tadil	Fiskal intizom, samarali iqtisodiy siyosat,	Qarz va inflyatsiya o'rtasida

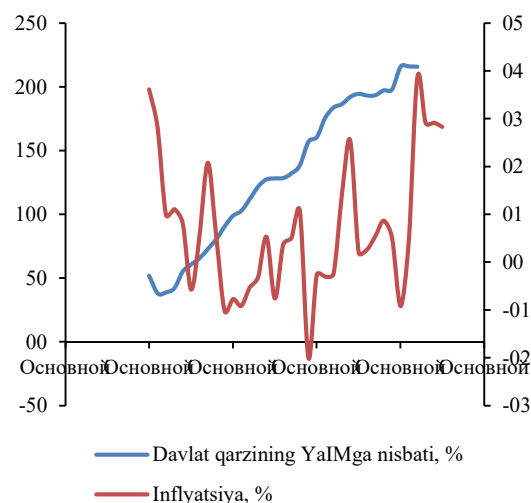
barqaror inflyatsiya	Kanada, Avstraliya			barqaror iqtisodiy o'sish	muvozanat saqlangan
Qarz oshishi bilan inflyatsiya kuchaygan mamlakatlar	Turkey, Brazil, Argentina	Yuqori yoki tez o'suvchi	Yuqori va o'zgaruvchan	Fiskal defitsit, valyuta kursi bosimi, monetar siyosatning zaifligi	Qarz inflyatsiyani kuchaytiruvchi omilga aylangan
Qarz inqirozi va giperinflyatsiya kuzatilgan mamlakatlar	Zimbabwe, Venezuela	Juda yuqori	Juda yuqori (giperinflyatsiya)	Fiskal intizomning yo'qligi, pul emissiyasi orqali qarzni moliyalashtirish	Qarz va inflyatsiya o'rtasida kuchli salbiy spiral yuzaga kelgan

Blanchard, Reinhart va Rogofflarning tadqiqotlarida yuqori davlat qarzi mavjud bo'lishiga qaramay past va barqaror inflyatsiya saqlanib qolgan mamlakatlar tajribasi makroiqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilgan. Xususan, Yaponiya, AQSh va Germaniya misollari davlat qarzi darajasi inflyatsiyani avtomatik ravishda oshirmasligini ko'rsatadi. Ushbu mamlakatlarda davlat qarzi YaIMga nisbatan yuqori bo'lsa-da, inflyatsiya nisbatan past darajada saqlanib kelmoqda. Buning asosiy sabablari sifatida mustaqil markaziy bank siyosati, rivojlangan moliya bozorlari va investorlarning yuqori ishonchi ko'rsatiladi. Mazkur omillar davlat qarzining monetizatsiya qilinishi ehtimolini kamaytiradi va inflyatsion bosimni cheklaydi.

1-guruh: Davlat qarzi yuqori, lekin inflyatsiya darajasi past bo'lgan mamlakatlar.

AQSH

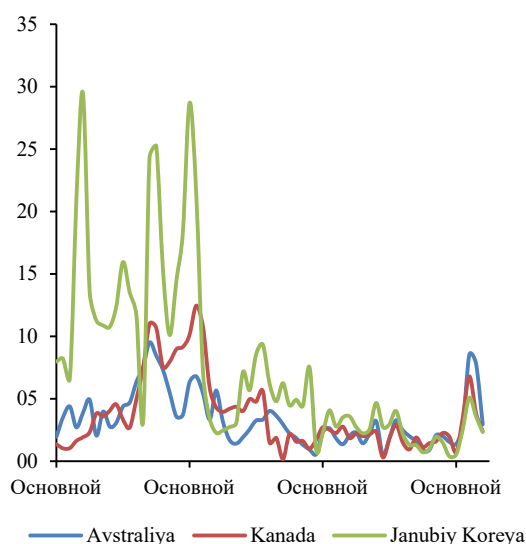

Yaponiya

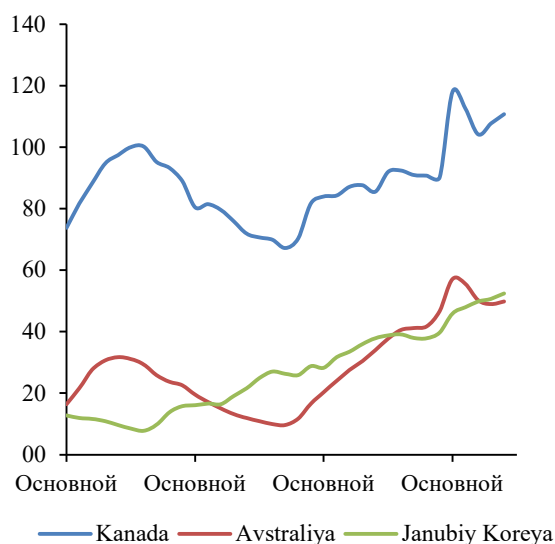
1.3-rasm. AQSH va Yaponiya iqtisodiyotlarida davlat qarzi hamda inflyatsiya dinamikasi.

Ilmiy tadqiqotlarda rivojlangan iqtisodiyotlarda davlat qarzining yuqori darajasi ko‘pincha inflyatsiya bilan emas, balki moliyaviy bozorlar rivojlanganligi va institutsional barqarorlik bilan bog‘liq ekani ta’kidlanadi. Masalan, Yaponiya tajribasi davlat qarzi YaIMga nisbatan 200 foizdan oshgan bo‘lishiga qaramay uzoq muddat davomida past inflyatsiya kuzatilganini ko‘rsatadi.⁸ AQSh va Germaniyada ham mustaqil markaziy bank siyosati hamda samarali fiskal institutlar davlat qarzining inflyatsiyaga bosimini kamaytirishga xizmat qilgan.⁹ Bu mamlakatlarda hukumat qarzining katta qismi ichki moliya bozorlarida joylashtirilgani ham makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlovchi muhim omil hisoblanadi.

2-guruh: Davlat qarzi o‘rta va inflyatsiya darajasi barqaror bo‘lgan mamlakatlar.

Yillik inflyatsiya, foiz

Yillik davlat qarzining YaIMga nisbati, foiz

1.4-rasm. Avstraliya, Kanada va Yaponiya iqtisodiyotlarida davlat qarzi hamda inflyatsiya dinamikasi¹⁰

Shu sababli zamonaviy makroiqtisodiy adabiyotlar davlat qarzi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlik institutsional omillar bilan chambarchas bog‘liqligini ta’kidlaydi. Kuchli monetar siyosat, fiskal intizom va investorlar ishonchining mavjudligi yuqori davlat qarzi sharoitida ham inflyatsiya darajasini nazorat ostida ushlab turishga imkon beradi.¹¹ Demak, yuqori qarz darajasi o‘z-o‘zidan inflyatsiyaga olib kelmaydi;

⁸ Krugman, P. (2014). *The return of depression economics and the crisis of 2008*. W. W. Norton & Company.

⁹ Mankiw, N. G. (2021). *Macroeconomics (10th ed.)*. Worth Publishers.

¹⁰ Federal xazira ma’lumotlari asosida tayyorlandi. <https://fred.stlouisfed.org/series/GFDEGDQ188S>

¹¹ Alesina, A., & Tabellini, G. (2020). The political economy of public debt. *Journal of Economic Literature*, 58(2), 1–38.

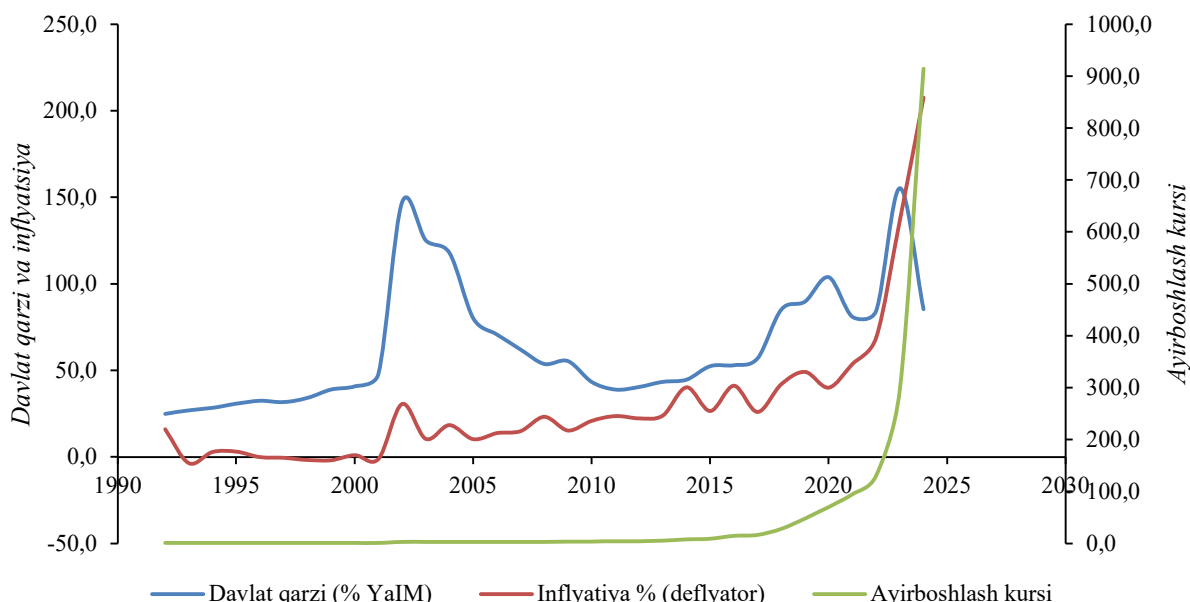
aksincha, inflyatsiya dinamikasi ko‘proq iqtisodiy institutlar sifati va makroiqtisodiy siyosat samaradorligiga bog‘liq.

Bu tipdagi mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, davlat qarzi o‘rta darajada bo‘lgan sharoitda ham, agar fiskal intizom saqlansa, monetar siyosat ishonchli bo‘lsa va iqtisodiy o‘sish nisbatan barqaror kechsa, inflyatsiya past yoki mo‘tadil darajada ushlab turilishi mumkin. Janubiy Koreya bo‘yicha Xalqaro hisob-kitoblar banki materiallarida ehtiyotkor fiskal boshqaruv, barqaror o‘sish va nisbatan past qarz yuklamasi uzoq vaqt davomida makroiqtisodiy barqarorlikni qo‘llab-quvvatlagani ta’kidlanadi. Yevropa Markaziy Bankiga tegishli maqolada esa Koreyada inflyatsion targetlash rejimi inflyatsiyani nisbatan past va barqaror — taxminan 2–3 foiz atrofida — ushlab turishda muhim rol o‘ynagani qayd etiladi. Bu xulosalar davlat qarzi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikni fiskal va monetar institutlar sifatisiz tushuntirib bo‘lmashligini ko‘rsatadi.

Kanada tajribasi ham shunga o‘xshash xulosani beradi. Kanada hukumati 2025-yilgi byudjetga a‘loqador hujjatlarida federal qarzning YaIMga nisbati nisbatan barqaror saqlanayotgani va fiskal siyosatning “barqaror yo‘l”da olib borilayotgani qayd etilgan. Kanada markaziy banki materiallarida esa past va barqaror inflyatsiya bilan bir qatorda moliyaviy tizim barqarorligi iqtisodiy o‘sish va investitsion ishonchning muhim sharti sifatida talqin qilinadi. Bu yondashuv shuni anglatadiki, qarzning o‘zi emas, balki qarzning boshqarilish sifati, fiskal “anker” mavjudligi va pul-kredit siyosatining ishonchliligi inflyatsiyaning mo‘tadil bo‘lishini ta’minlaydi. Shu bois Kanada misolida o‘rta darajadagi qarz va past inflyatsiya o‘rtasidagi muvozanat samarali makroiqtisodiy boshqaruv mahsuli sifatida namoyon bo‘ladi.

Avstraliya bo‘yicha adabiyotlar ham qarz va inflyatsiya o‘rtasidagi munosabatni “institutsional filtrlash” orqali izohlaydi. Avstraliya Markaziy banki (Reserve Bank of Australia) monetar siyosat sahifasida markaziy bankning asosiy vazifasi inflyatsiyani nazorat qilish ekani, foiz stavkasi qarorlari orqali iqtisodiy faollik va narxlar dinamikasiga ta’sir ko‘rsatilishi bayon etilgan. Avstraliya Markaziy banki hisobotida esa Avstraliya monetar siyosat tizimi “barqaror asosga ega” ekani va jamoatchilik ishonchini ta’minlay olishi ta’kidlanadi. Shuningdek, Avstraliya byudjetga a‘loqador hujjatlarida fiskal siyosatning monetar siyosat bilan uyg‘unlashib, inflyatsiyani maqsadli diapazonga qaytarishda yordam bergani qayd etiladi. Kengroq nazariy nuqtai nazardan, Blanchard rivojlangan iqtisodiyotlarda past xavfsiz foiz stavkalari va kuchli institutlar sharoitida davlat qarzining xarajatlari an’anaviy qarashlarga nisbatan murakkabroq ekanini ko‘rsatadi. Fukunaga, Komatsuzaki va Matsuoka esa ilg‘or iqtisodiyotlarda inflyatsiya shoklari va qarz dinamikasi o‘rtasidagi aloqani baholarkan, inflyatsiya natijalari qarz darajasidan tashqari qarzning tarkibi va siyosat institutsiyalariga ham bog‘liq ekanini ko‘rsatadi. Demak, Janubiy Koreya, Kanada va Avstraliya tajribasi “o‘rta darajadagi qarz + kuchli siyosat = past yoki mo‘tadil inflyatsiya” qonuniyatini tasdiqlaydi.

3-guruh: Qarz oshishi bilan inflyatsiya kuchaygan mamlakatlar. 1.5-rasm. Argentinada davlat qarzi, inflyatsiya va ayirboshlash kursi dinamikasi¹²

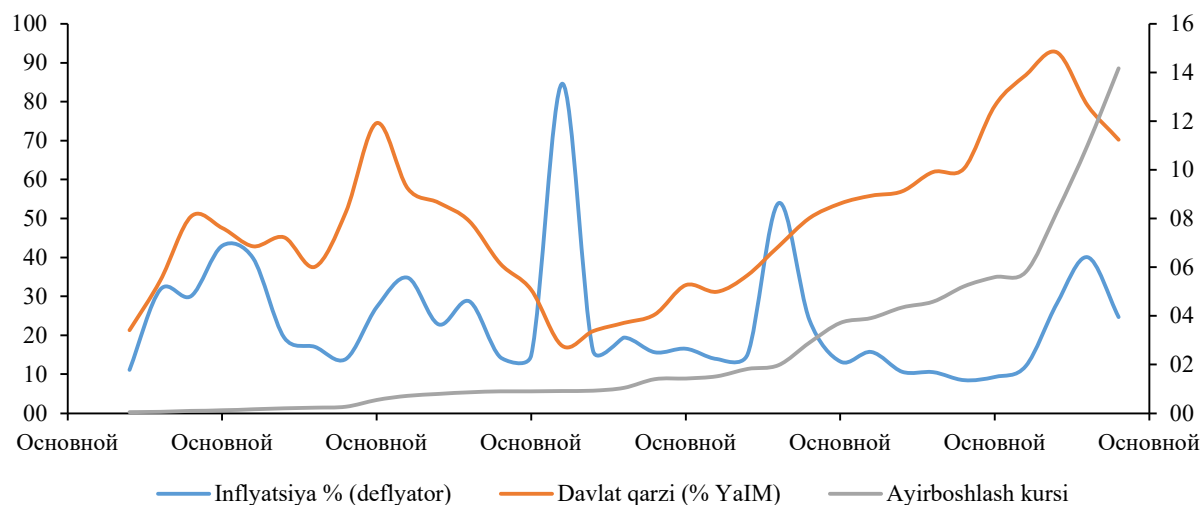

2025 yilgi Xalqaro valyuta fondi sharhida Argentinada fiskal intizom kuchayishi, kurs rejimi moslashuvi va kutilmalar yumshashi bilan inflyatsiyaning pasaya boshlagani qayd etiladi; bu teskari tomondan ham muhim dalil: fiskal yo‘l ishonchli ko‘ringanida qarz kanalining inflyatsion bosimi susayadi. Boshqacha aytganda, Argentina holati qarzdan inflyatsiyaga olib boruvchi kanalning mavjudligini ham, bu kanalning fiskal konsolidatsiya orqali zaiflashtirilishi mumkinligini ham ko‘rsatadi.¹³

Gana tajribasi ham ayniqsa rivojlanayotgan davlatlar uchun ibrat bo‘la oladi. Xalqaro valyuta fondi materiallarida 2022 yilda Gana iqtisodiyotida qarz inqirozi kuchaygani, cedi (milliy pul birligi) keskin qadrsizlangani, markaziy bank moliyalashuvi va monetar bosim oshgani, natijada inflyatsiya 2022 yil dekabrda 54 foizgacha chiqqani ta’kidlanadi. Keyingi dastur hujjatlarida inflyatsiya o‘shishiga global oziq-ovqat va energiya narxlari bilan bir qatorda almashuv kursining qadrsizlanishi va ichki qarz bosimlari ham sabab bo‘lgani ko‘rsatilgan. Gana misoli ayniqsa shuni ko‘rsatadiki, yuqori foiz xarajatlari va qisqargan fiskal manevr maydoni ijtimoiy va investitsion xarajatlar uchun ham bosim yaratadi; demak, qarz dinamikasi nafaqat inflyatsiya, balki rivojlanish siyosati sifatiga ham zarar yetkazadi.

¹² Muallif tomonidan Jahon banki ma’lumotlari asosida tayyorlandi
<https://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF?end=2024&start=1960&view=chart>

¹³ <https://www.elibrary.imf.org/downloadpdf/display/book/9781589063808/ch004.pdf>

1.6-rasm. Kanada davlat qarzi, inflyatsiya va ayirboshlash kursi dinamikasi¹⁴

Yevrozona qarz inqirozi esa biroz boshqacha, ammo nazariy jihatdan juda muhim keys hisoblanadi. Bu hududda alohida milliy hukumatlar monetizatsiya imkoniyatiga ega emas, chunki ular yagona valyuta ittifoqida faoliyat yuritadi. Shunga qaramay, Gretsiya, Portugaliya, Irlandiya, Ispaniya va Italiya bo'yicha bozor ko'lami fiskal fundamentallar yomonlashgani sari kengaydi. Bu shuni ko'rsatdiki, inflyatsion kanal bo'lmasa ham, qarzning o'zi foiz stavkalari orqali o'z-o'zini kuchaytiruvchi inqiroz mexanizmini yaratishi mumkin. Aguiar va boshqalar ishlab chiqqan "self-fulfilling debt crisis" mantig'i bozorlardagi kutilmalar ham qarz dinamikasini yomonlashtirishi mumkinligini ko'rsatadi: agar investorlar defolt yoki monetar yordam xavfini yuqori baholasa, ular yuqoriroq rentabellik talab qiladi; shu bilan aynan o'sha xavfni ro'yobga chiqarishadi. Yevrozona tajribasi shuni ko'rsatadiki, monetizatsiya ehtimoli bo'lmagan holatlarda ham qarz-foiz spirali real va kuchli bo'lib rivojlanayotgan mamlakatlarda esa bunga qo'shimcha ravishda almashuv kursi va import inflyatsiyasi kanali ham qo'shiladi.

Turkiya va Misr tajribalari ham qarz, fiskal moslashuv, kurs va inflyatsiya o'rtasidagi murakkab bog'liqlikni tasdiqlaydi. Turkiya bo'yicha Xalqaro valyuta fondi 2026 Article IV materialida 2024–2025 yillarda kuchliroq fiskal konsolidatsiya va qat'iy monetar siyosat fonida inflyatsiya sezilarli pasaygani qayd etiladi. Bu shuni bildiradiki, fiskal omilni pul-kredit siyosatidan ajratib bo'lmaydi: disinflyatsiya muvaffaqiyati ko'pincha "aralash siyosat"ning qay darajada ishonchli ekaniga bog'liq. Misr bo'yicha 2024–2026 Xalqaro valyuta fondi materiallari ham valyuta likvidligi tiklangani, moslashuvchan kurs va fiskal-monetar barqarorlashtirish kombinatsiyasi ishonchni qayta tiklagani bilan inflyatsiya pasayganini ko'rsatadi. Demak, tadqiqotning umumiy xulosasi bir tomonlama emas: yuqori qarz avtomatik ravishda

¹⁴ Muallif tomonidan Jahon banki ma'lumotlari asosida tayyorlandi
<https://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF?end=2024&start=1960&view=chart>

yuqori inflyatsiyani keltirib chiqarmaydi, lekin qarz barqarorligi bo'yicha shubha va zaif institutlar mavjud bo'lsa, u inflyatsiyaga olib boradigan ehtimoliy kanallarni keskin kuchaytiradi.

XULOSA

Davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlik iqtisodiy nazariya rivojlanishi davomida oddiy va bir yo'nalishli munosabat sifatida emas, balki murakkab makroiqtisodiy tizim elementi sifatida shakllanganligi aniqlandi. Klassik va neoklassik yondashuvlarda fiskal intizom va muvozanatli byudjet ustuvor bo'lgan bo'lsa, keynscha yondashuv davlat qarzini iqtisodiy sikllarni yumshatuvchi vosita sifatida talqin qildi, monetarizm esa qarzning inflyatsiyaga ta'sirini uning monetizatsiyasi orqali tushuntirdi. Zamonaviy fiskal nazariya va DSGE modellari esa qarz, inflyatsiya, foiz stavkalari, kutilmalar va institutlar o'rtasidagi o'zaro endogen bog'liqlikni asoslab berdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat qarzining inflyatsiyaga ta'siri, avvalo, uning qanday moliyalashtirilishiga bog'liq. Agar byudjet taqchilligi bozor instrumentlari orqali, markaziy bank mustaqilligini buzmaganda moliyalashtirilsa, yuqori qarz darajasi ham avtomatik ravishda yuqori inflyatsiyani keltirib chiqarmaydi. Aksincha, defitsitning pul emissiyasi yoki markaziy bankning bilvosita moliyaviy ko'magi orqali qoplanishi pul massasining ortishiga, inflyatsion kutilmalar kuchayishiga va narxlar barqarorligining izdan chiqishiga olib keladi. Demak, qarz va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlikning markaziy omili qarz hajmidan ko'ra, uning moliyalashtirish rejimidir.

Xulosa qilib aytganda, davlat qarzini boshqarishning asosiy maqsadi uning barqaror darajasini ta'minlash, qarz yukining makroiqtisodiy muvozanatga salbiy ta'sirini minimallashtirish hamda narxlar barqarorligini saqlashdan iboratdir. Shuning uchun ham davlat qarzi siyosati fiskal intizom, samarali qarz boshqaruvi va mustaqil pul-kredit siyosati bilan uyg'un holda amalga oshirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. John Maynard Keynes (1936). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London: Macmillan.
2. Milton Friedman (1968). "The Role of Monetary Policy." *American Economic Review*, 58(1), 1–17.
3. Thomas J. Sargent & Neil Wallace (1981). "Some Unpleasant Monetarist Arithmetic." *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, 5(3), 1–17.
4. Robert J. Barro (1974). "Are Government Bonds Net Wealth?" *Journal of Political Economy*, 82(6), 1095–1117.
5. International Monetary Fund (2023). *Fiscal Monitor: Debt and Fiscal Risks*. Washington, DC.
6. World Bank (2024). *Uzbekistan Public Expenditure Review*. Washington, DC.
7. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2023–2025). *Pul-kredit siyosati sharhlari va inflyatsiya bo'yicha hisobotlar*. Toshkent.